

В старовину, коли дідусь був ще зовсім маленьким хлопчиком і розгулював у червоних штанцях, червоній курточці з поясом і шапочці з пером — а треба вам сказати, що тоді дітей саме так і одягали, коли хотіли їх нарядити, — так ось, у ті далекі, далекі часи все було зовсім інакше, ніж тепер.

Адже які, бувало, свята влаштовувалися на вулицях! Нам з вами таких вже не видно: їх давним-давно скасували, вони, бач, вийшли з моди. Але до чого ж цікаво тепер послухати дідусеві розповіді про це, ви й уявити собі не можете!

Що це було за пишність, коли, скажімо, шевці міняли приміщення цеху і переносили на нове місце цехову вивіску. На чолі процесії велично гойдалося шовкове прапор із зображенням великого чобота і двоголового орла. Молодші учні урочисто несли заздоровний кубок і велику скриньку, а на рукавах у них майоріли на червоні та білі стрічки. Старші учні тримали в руках оголені шаблі з насадженими на вістря лимонами. Музика гриміла так, що небо здригалось, і самим чудовим інструментом в оркестрі була «птаха» — так називав дідусь довгу жердину, увінчаний півмісяцем і обвішаний різноманітними дзвіночками і дзвіночками, — справжня турецька музика! Жердина піднімали і розгойдували з боку на бік, дзвіночки дзвеніли і бринькали, а в очах просто рябіло від золота, срібла і міді, блискали на сонці.

Попереду всіх біг арлекін в костюмі з різнокольорових клаптиків; обличчя в нього було брудне від сажі, а ковпак прикрашений дзвіночками — ні дати ні взяти коня, запряжені в сани! Він розмахував палицею направо і наліво, але це була палка-хлопавка: вона тільки голосно аплодувала і лякала людей, а шкоди від неї нікому не було. Люди юрмилися і штовхали один одного, намагаючись протиснутися одні — вперед, інші — назад; хлопці та дівчата спотикалися і летіли прямо в канаву, а літні кумасі відчайдушно працювали ліктями, сердито озиралися по сторонах і лаялись. Всюди було чути гомін і сміх. Люди стояли на сходах, висовувалися з вікон, а інші навіть забиралися на дах. На небі яскраво світило сонечко. Щоправда, траплялося, що на процесію падав невеликий дощик, але ж дощ селянину не перешкода: нехай хоч все місто наскрізь промокне, зате врожай буде багатшим!

До чого добре розповідав наш дідусь, просто заслухаєшся! Адже ще маленьким хлопчиком він все це бачив своїми очима. Старший цеховий підмайстер завжди залазив на поміст, побудований під самою вивіскою для промови — та не якої небудь, а у віршах, натхненно. Втім, тут і справді не обходилося без натхнення: адже мова він складав разом з двома друзями, і роботу вони починали з того, що осушували цілу кухоль пуншу — для користі справи, звичайно. Народ зустрічав цю промову вигуками «ура». Але ще голосніше кричали «ура» арлекіну, коли він теж вилазив на поміст і передражнявав оратора. Всі реготали до упаду, а він попивав собі мед з горілчаних чарок і кидав чарки в натовп, і люди ловили їх на льоту. У дідуся була така чарочка: її спіймав якийсь штукатур і подарував йому на пам'ять. Так, ось це було веселощі так веселощі! А вивіска, вся в квітах і зелені, красувалася на новому місці.

— Такого свята не забудеш, хоч до ста років живи! — казав дідусь.

Та він і справді нічого не забув, хоча яких тільки не перебачив свят і урочистостей на своєму віку. Багато дечого міг він розповісти, але

найкумедніше розповідав про те, як в одному великому місті перевісили вивіски.

Дідусь був ще зовсім маленьким, коли приїхав з батьками в це місто, найбільше в країні. На вулицях було повно народу, і дідусь навіть подумав, що тут теж будуть урочисто переносити вивіски, яких, до слова сказати, тут виявилось безліч, — сотні кімнат можна було б заповнити цими картинками, якщо б їх вішали не зовні, а всередині будинку. На вивісці кравця було зображено різні сукні, і якщо б він захотів, то міг би навіть перекроїти саму непоказну людини в найкрасивішу. А на вивісці торговця тютюном — гарненькі хлопчики з сигарами в зубах, такі бешкетники! Були тут вивіски з маслом і оселедцями, були вивіски з пасторськими комірами і трунами, а скільки всюди висіло оголошень та афіш — видимо-невидимо! Ходи собі цілий день по вулицях та милуйся скільки душі завгодно — адже картинки. А заодно дізнаєшся і що за люди живуть на вулиці — адже вони самі вивісили свої вивіски.

— До того ж, — казав дід, — коли ти потрапляєш у велике місто, корисно й повчально знати, що криється за товстими кам'яними стінами будинків.

І треба ж було, щоб вся ця метушня з вивісками трапилася якраз в той день, коли в місто приїхав дідусь. Він сам розповідав про це, і дуже доладно, хоч мама і запевняла, що він морочить мені голову. Ні, на цей раз дідусь говорив серйозно.

У першу ж ніч, коли він приїхав в місто, тут розігралася страшна буря, до того страшна, що такої ні в газетах ніколи не описували, ні старожили не пам'ятали. Вітер зривав черепицю з дахів, тріщали і падали старі паркани, а одна тачка раптом взяла та й покотилася по вулиці, щоб втекти від бурі. А буря бушувала все сильніше і сильніше, вітер дико завивав, ревів і стукав у вікна, стіни і дахи. Вода в каналах вийшла з берегів і тепер просто не знала, куди їй подітися. Буря неслась над містом, ламала і забирала труби. А скільки старих зарозумілих церковних шпилів зігнулося в цю ніч — просто не злічити! І вони так ніколи і не випростались.

Перед будинком поважного брандмайора, який прибував на пожежу, коли від будови залишалися тільки голівки, стояла вартова будка. Так от, буря чомусь захотіла позбавити його цього скромного символу пожежної доблесті і, перекинувши будку, з гуркотом покотила її вулиці. Як не дивно, будка зупинилася перед будинком бідного теслі, того самого, який під час останнього пожежі виніс з вогню трьох людей, — так і залишилася там стояти, але, звичайно, без жодного натяку.

Вивіску цирульника — великий мідний таз — вітер закинув на підвіконня будинку радника юстиції. Ось це було зроблено вже явно з метою, говорили сусіди, бо все-все, навіть самі близькі приятельки його дружини, називали пані радницю «бритвою». Вона була така розумна, така розумна, що знала про людей куди більше, ніж вони самі про себе знали.

А вивіска з намальованою на ній в'яленої тріскою перелетіла на двері редактора однієї газети. Подумати тільки, яка нісенітниця! Буря, як видно, забула, що з журналістом жарти погані: адже у своїй газеті він сам собі голова і ніякий закон йому не писаний.

Флюгерний півень перелетів на дах сусіднього будинку, так там і залишився — з якимось злим натяком, звичайно, говорили сусіди. Бочка бондаря опинилася під вивіскою «Дамські моди». Меню, що висіло біля входу в кухмістерську, вітер переніс до під'їзду театру, який рідко хто відвідував. Нічого собі, кумедна вийшла афіша: «Суп з хрону і фарширована капуста». Публіка валом повалила в театр.

Лисяча шкурка з вивіски кушніра повисла на шнурку дзвоника біля дверей одного молодого чоловіка, який справно ходив до церкви, вів себе тихіше води, нижче трави, прагнув до істини, усім служив прикладом, за словами його тітки.

Дошка з написом: «Вищий навчальний заклад» опинилася на більярдному клубі, а на питному закладі з'явилася вивіска дитячого лікаря: «Тут діти привчаються до пляшечки». І це було зовсім не дотепно, а просто неввічливо! Але вже якщо буря захоче що-небудь зробити, то накоїть неодмінно, і нічого ти з нею не вдієш.

Так, ну і видалася погода! На ранок — тільки подумайте! — всі вивіски в місті помінялися місцями, а подекуди вийшло таке неподобство, що дідусь, вже як не хотілося йому розповісти про це, тільки мовчав так сміявся про себе — я це відразу помітив, — а значить, у нього що-небудь таки ще було на думці.

Як ж було мешканцям цього міста, а особливо приїжджим! Вони зовсім збилися з пантелику і ходили як загублені. Та інакше й бути не могло: адже вони звикли шукати дорогу за вивісками! Наприклад, хто-небудь хотів потрапити на засідання діячів, обговорити найважливіші державні питання, а потрапляв в школу до хлопчиків, які щосили намагалися перекричати один одного і тільки що не ходили на головах.

А були й такі, що через вивіски замість церкви потрапляли — о жах! — в театр.

Тепер подібних бур більше не буває: тільки дідусеві довелося побачити, і то тоді він був ще хлопчиськом. Та й навряд чи така буря повториться при нас; хіба що онукам доведеться. А ми дамо їм добру пораду: «Поки буря перевішує вивіски, краще сидіти вдома».